

ІНМУТАЦІЯ У СИСТЕМІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Надія Кравченко
(Дніпропетровськ, Україна)

У статті аналізується явище інмутації у системі освіти України. Дослідження відбувається на основі розробленої Холодом О.М. теорії про інмутацію суспільства в гіпермаркеті свідомості. Розробляється методика дослідження. Поставлено завдання визначити, на якому етапі інмутаційних процесів (руйнування чи знищення) знаходиться система освіти в Україні.

Ключові слова: інмутація, свідомість, система освіти, інмутаційний процес.

В статье анализируется явление инмутации в системе образования Украины. Исследование происходит на основе разработанной Холодом А.М. теории об инмутации общества в гипермаркете сознания. Разрабатывается методика исследования. Поставлено задание определить, на каком этапе инмутационных процессов (разрушения или уничтожения) находится система образования в Украине.

Ключевые слова: сознание, система образования.

In article the phenomenon of inmutation in the educational system of Ukraine is analyzed. Research occurs on the basis of the developed by Kholod A.M. theory about inmutation of a society in a consciousness hypermarket. The research technique is developed. The task is put to define at what stage of inmutational processes (destruction or crush) there is an educational system in Ukraine.

Keywords: consciousness, system of educations.

Постановка проблеми. Сучасний науково-технічний прогрес доводить, що людина – найвища ланка еволюції. Майже кожен із нас вірить у це і абсолютно впевнено може заявити, що жоден організм на планеті не є таким досконалим як ми. Говорячи це, ми нібито унеможливуємо конкуренцію. Проте часто забуваємо про те, що живемо у соціумі і тільки тоді можемо називатися індивідуумом, коли гармонійно пов'язані з суспільством. Згадану вище конкуренцію породжує саме життя поруч із іншими людьми, які егоїстично прагнуть влади. Шляхи досягнення панування над іншими можуть бути елементарно простими, або ж надзвичайно складними за структурою. Вибір певної схеми залежить від замовника.

Усе частіше сучасна наука відкрито говорить про явища маніпулювання соціумом. Варто відрізнити процеси, які відбуваються в масах, аналізувати методи та способи, за допомогою яких вони створюються, та робити висновки, аби не бути керованим натовпом.

Науковці, а саме психологи, розрізняють поняття «навіювання» та «навіюваність». На думку О.М.Холода, «навіювання» – це компонент звичайного людського спілкування, але «може виступати як спеціально організований вид комунікації, який припускає некритичне сприйняття інформації, яка повідомляється, і таке ставлення, яке є протилежним переконанням»[3, с.172]. Дослідник звернувся до явища навіювання і на прикладі діяльності мас-медіа проілюстрував власну теорію.

Необхідно зазначити, що О.М. Холод пропонує певний розподіл (схему) видів маніпуляції мас-медіа (мутація та інмутація). Науковець дуже детально дослідив інструментарій маніпулювання соціумом через мас-медіа. Аналізуючи дану теорію варто припустити, що аналогічні процеси можуть відбуватися в інших сферах життя людей.

Дотримуючись теорії О.М.Холода про інмутацію суспільства в гіпермаркеті

свідомості, ми маємо на меті розглянути даний процес на прикладі системи освіти в Україні. Дослідивши роботи науковця, ми підтримуємо думку про те, що варто детально проаналізувати систему освіти нашої країни. Важливо визначити яке місце займає мутація (позитивний або нейтральний вплив) та інмутація (негативний вплив) в освіті України. Прогнозуємо, що переважатимуть інмутаційні процеси, тому головне з'ясувати, на якому етапі руйнування чи знищення знаходиться система освіти. За даними науковця інмутаційні процеси суспільства виконують функції:

- 1) критицизму,
- 2) дестабілізації і розбалансування системи,
- 3) руйнації,
- 4) революційного знищення,
- 5) гіркої когнітивізації,
- 6) узагальнення,
- 7) погодження,
- 8) соціалізації індивідів [2, с.88].

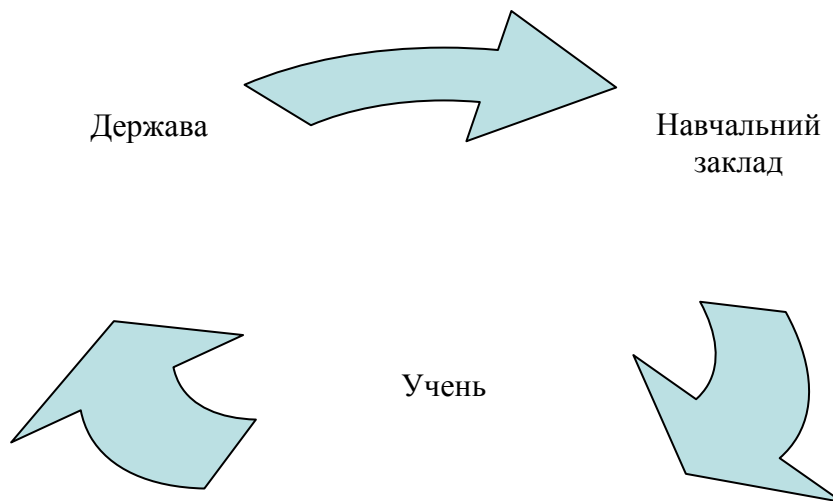
Дані функції нашою думкою про небезпеку нормального існування суспільства, адже процеси, що відбуваються зараз нагадують само пожирання зсередини. Варто замислитися та здійснити ще багато досліджень, які б могли відкрити очі соціуму і можливо запобігти високій ефективності вищезгаданих функцій.

Система освіти у нашій країні суттєво не змінюється, проте удосконалюється із появою нової влади. Важливо зазначити, що кожен раз політична партія, яка стає до керма влади намагається головним чином доповнити навчальну базу. Говорити про те, що існують деякі недоліки у структурі та наповненні такої системи, це не говорити нічого. Взяти хоча б до уваги останні три роки, коли над випускниками старшої школи, а саме над одинадцятими класами, експериментують кожен рік по-новому. Які наслідки для України принесуть такі експерименти можна прогнозувати вже зараз, але реальність може стати набагато не безпечнішою за прогнози. Власне, вивчаючи роботи сучасних науковців, ми прийшли до висновку, що весь процес, який відбувається в освіті, надалі відображається і у житті соціуму.

Сучасний освіта в Україні схожа на великий експеримент, починаючи з дитячих садочків і закінчуючи вищими навчальними закладами, держава прагне зробити універсальних громадян. Складається враження, що працівники міністерств мало що розуміють у потребах навчальних закладів, а точніше майже не займаються вирішенням економічних, психологічних і тому подібних проблем. Можливо цим можна пояснити утворення в країні такого кола щільного кола інмутаційних процесів. Через нестачу високий рівень освіти страждає економіка та культура. Обмеження розвитку науки, зменшення фінансового забезпечення шкіл, дитячий садочків, а найголовніше - відсутність єдиного навчального курсу - найбільші проблеми сучасної освіти України, за що вона ще довго буде розплачуватися.

Повертаючись до нашої гіпотези, зазначаємо, що ми передбачили перевагу інмутаційних процесів над мутаційними. Пропонуємо розглянути умовну схему, яка демонструє перебіг інмутації. Ми розробили приблизну схему, яка демонструє процес інмутовання інмутованих.

Схема 1.

Головним чином ми досліджуємо процеси інмутації в освіті, тому дана схема відображає явища сугестії («навіювання»), проте має деякі особливості. Дана схема має форму кола, адже кожен із елементів діє один на одного. Явище сугестії у даному випадку специфічне тим, що кожна ланка одночасно і сугестор, і сугеренд. Тобто будь-який елемент є тим, хто здійснює навіювання і тим, хто підлягає навіюванню. Як відомо, важливою складовою для досягнення високої ефективності процесу є стосунки, які складаються між об'єктом та суб'єктом. Холод О.М. називає ключовими складовими у стосунках довіри, авторитетність та залежність. [3, с. 172] Отже, можна допускати досить високу ефективність сугестії у системі освіти, адже такі три компоненти міцно пов'язують елементи схематичного кола. Щодо способів конструювання повідомлень, то вони також мають певний відтінок, що можна пояснити специфікою навчального процесу.

Дану схему ми трактуємо також як дитячу гру «зламаний телефон». Маючи свої цілі та переконання, держава направляє їх у навчальний заклад, там відповідно намагаються вкласти такі повідомлення в учнів. Проте педагоги передають інформацію так, як зрозуміли самі. Далі учень, сприйнявши та проаналізувавши отриману інформацію, виносить її у соціум. Маса вже мають власні стереотипні уявлення, але також сприймають повідомлення учня. Держава, знову ж таки, прислухається до соціуму і передавання інформації починається знову. Таким чином утворюється замкнене коло, яке знову і знову передає деформовану інформацію до його ланок. Головною небезпекою такої системи передачі інформації є те, що реципієнт, по суті, незахищений, адже він не контролює процес передачі та смисл, який закладений у таке повідомлення. По суті, кожна із ланок вимушена сприймати та передавати повідомлення. Важливо зазначити, що деформування інформації відбувається підсвідомо саме тому, що реципієнт, маючи певний досвід та визначені стереотипні уявлення, аналізує отриману інформацію відповідно до того, що уже знає. Повідомлення сформованні таким чином, що певними знаками замінюються події явища та процеси. Тобто інформація побудована за основними законами семіотики. Але таке пояснення схеми 1. досить примітивне, причини закладені глибше.

Холод О.М. говорить, що «інмутація суспільства – це процес формування негативних установок особистості й суспільства та їхніх аксіологічних систем і моделей (сценаріїв) поведінки через усі можливі соціальні канали» [2, с. 48]. Таким чином вищеописану схему інмування інмутованих можна пояснити дещо простіше. Кожен елемент, у якості сугестора, має на меті змінити моделі поведінки сугеренда. Наприклад, держава дає навчальному закладу установку про необхідність впровадження додаткових уроків з ОБЖ (основи безпеки життєдіяльності). Школа зобов'язана виконати наказ, тому призначаються вчителі, котрі будуть викладати розроблений міністерством (державою) матеріал. Говорити про те, що вчитель зобов'язаний давати дітям інформацію тільки з книги безглуздо, адже вона є лише допоміжним матеріалом. Основне завдання лежить на вихователі, котрий доносить повідомлення та закладає у нього такий смисл, який здався правильним йому самому. Учитель (школа) - це та середня ланка, над котрою здійснили

інмутовання (змінити модель поведінки) та яка також буде здійснювати інмутовання (змінюватиме моделі поведінки учнів). Далі учень отримує інформацію, і у ролі інмутанта (того, кого піддали інмутації), навіть підсвідомо, буде здійснювати інмутовання у суспільстві. Таким же чином діє і держава, котра виступає у ролі такого ж інмутованого інмутанта. Ми називаємо дане змінення моделей поведінки суспільства саме інмутацією, тому що воно базується на досвіді інмутованих осіб, які і здійснюють вплив, змінюючи таким чином модель поведінки суб'єкта. Говорячи про формування держави, як не згадати про роль суспільства, воля якого відображається в усіх змінах норм, правил, стереотипів країни.

Науковець Бутиріна М.В. пропагує необхідність дослідження стереотипів та говорить, що головною проблемою їхнього вивчення пов'язане із їхньої фіксації, розподілу на складові та ідентифікації виділених компонентів за допомогою спеціальних процедур, запозичених з емпіричної соціології. Дослідник звертає увагу на структурну складність стереотипів, адже вони мають суттєві когнітивні, афективні та поведінкові складові [1, с. 230]. Можна впевнено заявити, що саме за допомогою жонгливанням із стереотипами поширюється ідеологія держави. Влада, яка бере певні повідомлення з мас та, аналізуючи інформацію, перетворює її на інструмент для поширення власних стандартів.

Предметом нашого дослідження є загальноприйнята, але досить умовна схема освіти у нашій країні. Пропонуємо її нижче.

- I. Дитячий садок.
- II. Початкова школа (1-4 клас).
- III. Середня школа (5-9 клас).
- IV. Вища школа (10-11 клас).
- V. Вищі навчальні заклади (1-5 курс).

У подальшому дослідженні ми прагнемо проаналізувати процеси інмутації на кожній із вищезазначених ланок. Можна передбачити, що суттєвої різниці між інмутованням, наприклад, у середній та вищій школі немає. Проте робити висновки зарано, адже необхідно здійснити практичне дослідження. При аналізуванні отриманих даних варто звернути увагу на праці науковців, які вивчають вікову психологію. Важливо також дослідити структуру та семантику повідомлень, котрі передаються. Варто розглянути повідомлення, які передаються від сугестора до сугеренда з семіотичного погляду. Адже знаючи, які знаки закладені в ту чи іншу інформацію, можна буде говорити про один з аспектів ефективності інмутовання соціуму.

Ми вважаємо, що практичне дослідження варто побудувати, слідуючи структурі інмутаційних процесів (руйнування, а надалі знищення). Важливо проаналізувати на якому етапі руйнування чи знищення знаходиться для того, щоб запобігти повній дії функцій інмутації суспільства. Кожну складову системи освіти ми проаналізуємо з погляду чотирьох параметрів, від яких, згідно Холоду О.М., залежить ефективність сугестії, а як наслідок і рівень інмутаційних процесів. Отже, ефективність навіювання пов'язана з:

- 1) властивістю сугестора (того, хто здійснює навіювання; його соціальний статус, привабливість; вольова, інтелектуальна, характерологічна перевага);
- 2) особливості сугеренда (того, хто підлягає навіюванню; ступінь його навіюваності);
- 3) стосунками, які складаються між ними (довіра, авторитетність, залежність);
- 4) способи конструювання повідомлення (рівень аргументованості, характер з'єднання логічних та емоційних компонентів, підкріплення іншими видами взаємодії).

Вважаємо, що важливо описати кожну схему взаємодії держави, навчального закладу та учня, адже за різних умов, взяти до уваги хоча б вік учня, складаються різні стосунки, виникають різні проблеми.

Отже, визначивши, що теорія Холода О.М. може бути проілюстрована не тільки

через діяльність мас-медіа, а й через функціонування системи освіти, ми поставили мету детально дослідити інмутаційні процеси, які відбуваються у даній системі. Ми побудували методику дослідження, відштовхуючись від поданих Холодом аспектів ефективності дії сугестії. За кожним із чотирьох аспектів ми дослідимо кожну ланку структури освіти. Таким чином визначивши, на якому етапі інмутаційних процесів знаходиться освіта нашої країни, ми змогли б запобігти утворенню кільцевого інмутації соціуму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Психосемантичний підхід до вивчення стереотипів масової свідомості. / М. В. Бутиріна // Соціальні комунікації сучасного світу: науково технічний збірник / Гол. ред. О.М.Холод. – 2009. 318 с.
2. Холод О.М. Інмутація суспільства в гіпермаркеті свідомості: у 3 томах. – Том 1: Теорія інмутації суспільства: монографія. – К.: КиМУ, 2010. – 213.
3. Холод О.М. Соціальні комунікації: соціо- і психолінгвістичний аналіз: навч. посіб. – [2-е вид., допов. і випр.]. – К. Київський міжнародний університет; Українська асоціація психолінгвістів, 2010. – 319 с.